

KUN RARI OSUU KOHDALLE – TAI SITTEEN EI

Vuotta 2004 voi kutsua kahlaajien vuodeksi, sillä rantalintujen lahkoon kuuluu varsin monta maininnanarvoista havaintoa (11). Toinen tunnusomainen piirre on Tringa-verkon vihjeiden avulla löytyneiden uusien lajien suuri määrä (12). Mutta sitten vuoteen 2004. Alla on kuvattu kaikki uudet elikset sekä muut kummalliset havainnot. Tuntomerkkien kuvaukset ovat sanatarkkoja lainauksia havaintojankohdan muistiinpanoista, mitään lisäämättä, muuttamatta tai poistamatta.

20.-21.3.2004 (53/224, 61/225, 66/226)

Viikonloppuretki Jurmoon tuotti kolme uutta lajia: **mustaleppälintu**, **kangaskiuru** ja **riskilä**. Mustaleppälintu tuli Lintuaseman ikkunan taakse sekä lauantaina että sunnuntaina, kangaskiuru löytyi rannalta ja riskilän etsivät retkikaverit mereltä, kun kerroin sen olisivan elämänpinna. Muutenkin matka oli sateisesta säästä huolimatta antoisa ja vuodenpinnoja se tuotti 22. Tosin yhtä lukuun ottamatta kaikki lajit (ml. kaikki elikset) tuli nähtyä uudelleen samana vuonna, viimeisenä kangaskiuru uudestaan Jurmossa.

12.4.2004 (89/227)

Olin Porkkalassa muuten vain katselemassa, jolloin **kaakkuri** lensi ohi. Myös kaakkuri tuli uudestaan näkyviin kesällä Keski-Suomessa.

22.4.2004 (102/228)

Tringa-verkossa oli näkynyt tietoja Vuosaaressa oleskelleesta **harjalinnusta**. Kävinpä katsomassa, kun oli ollut sopivasti kokous Helsingin keskustassa, ja aiheutti vain pienen mutkan kotimatkaan.

25.4.2004 (103/-)

Kävelin hiljalleen toisen kaukoputkimiehen kanssa Lammassaaren pitkoksia pitkin kuunnellen lintujen lauluja. Ensin kuulimme laulun, jota kuuntelimme ensin paikallaan, ja jonka molemmat tunnistimme **luhtakertukseksi**. Lauloi useita minuutteja Lammassaaren pitkospolulla leppäpensaikossa (lähempänä Lammassaarta). Pari metriä myöhemmin pajupensaan takaa löytyi lintu, joka lauloi pensaan ylimmillä oksilla. Näköhavainnonkin sain, mutta en ehtinyt nostaa kiikaria silmille. Havaittuaan minut, lensi pois.

Tuntomerkkejä: hyönteissyöjän nokka, vaalea vatsa, valkoinen kurkku ja suhteellisen yksivärinen selkä, istuma-asento laulaessa oli tyyppillinen luhtakerttuselle. Myöhemmin ilmeni, että näin aikaista havaintoa ei ainakaan Tringan alueella ole kirjattu, ei ehkä koko Suomessa. Mutta tätä en silloin vielä tiennyt, ja kukapa luhtakerttusen tuntomerkkejä kirjaisi ylös maastossa.

6.5.2004 (124/229)

Ollessani lähdössä töistä, vilkaisin Tringa-verkon viestit, joissa mainittiin **avosetin** olevan Viikissä. Siellä se oli.

7.5.2004 (128/230)

Ollessani lähdössä töistä, vilkaisin Tringa-verkon viestit, joissa mainittiin **rantakurvin** olevan Viikissä. Siellä se oli.

10.5.2004 (133/231)

Ollessani lähdössä töistä, vilkaisin Tringa-verkon viestit, joissa mainittiin **kuparisorsan** olevan Laajalahdella. Siellä se oli.

22.6.2004 (155/232)

Ollessani lähdössä töistä, vilkaisin Tringa-verkon viestit, joissa mainittiin **pikkutiiran** olevan Laajalahdella. Siellä se oli.

20.7.2004 (163/233)

Ollessani lähdössä töistä, vilkaisin Tringa-verkon viestit, joissa mainittiin **arohiirihaukan** oleilleen pitemmän ajan Ämmäsuolla (olin toki nähnyt viestejä arohiirihaukasta aiemminkin). Mutta nyt oli mahdollisuus käydä katsomassa. Arohiirihaukka oli ollut koko aamun 12:15 asti näkymättömässä, mutta tullessani aitauksen sivuportin luo parin paikalla olleen kaverin kanssa, lintu nousi päidemme yläpuolelle.

30.7.2004 (168/234)

Kesälomalle teimme lyhyen patikointiretken Pallastunturilla. Lyhyellä tauolla näin kahden isohkon linnun laskeutuvan ainakin puolen kilometrin päähän. Kaukoputkella ne näki harmaiksi kanalinnuiksi – paikka ja väri huomioon ottaen lähes varmasti **kiiruna**. Menimme lähemmäksi ja näimme ne todella hienosti.

27.8.2004 (174/235, 175/236)

Tringa-verkossa oli tieto, että edellisenä iltana oli Niskalassa nähty **keräkurmitsoja**. Menin aamulla katsomaan, ja ne löytyivät helposti. Paikalla kuulin, että myös **tundrakurmitsa** olisi kapustarintojen parvessa, ja sekin löytyi. Tundrakurmitsa tulikin tänä vuonna tutuksi, sillä myöhemmin niitä näkyi runsaasti sekä Laajalahdella että Jurmossa.

28.8.2004 (176/237)

Matkalla mökille havaitsimme tien reunaviivan ja sillankaiteen välissä olevan linnun, joka ei paennut autoa, mutta oli selvästi elossa. Palasimme katsomaan. Lintu ei säikkynyt eikä paennut. Ilman opaskirjaa arvelin sen olevan

merikihu. Otin kuvan kamerapuhelimella. Soitimme Heinolan lintutarhan op-paalle, joka kehotti (toivoi), että toimittaisimme linnun sinne hoidettavaksi. Näin teimme. Lintu ei estellyt kiinniottamista ja oli rauhallinen koko matkan ajan.

Tuntomerkkejä: n. 30 cm pitkä, kaksivärinen, jyrkkärajainen musta-valkea kihumallinen nokka, keskimmäiset pyrstösulat 2 – 3 cm muita pitemmät, mustat/tummanharmaat räpylät, siivet ulottuivat useita senttejä pyrstön taakse, selkä ruskeaan vivahtava tummanharmaa, vähän vaaleaa täplitystä, kaula harmaa, ei viirutuksia, vatsa vaalea (en katsonut kuvioita sen kummemmin). Ei rengasta. Ääni kirkumista, lokkeihin verrattuna heikko ääni, äänteli hieman kiinniotettaessa sekä luovutettaessa Heinolassa. Mökillä pääsin tutkimaan lintukirjaa, ja muutin määrittymisen **tunturikihuksi**. Tuntomerkit olivat aivan selvät. Soitin vielä Heinolan lintuoppaalle, joka vahvisti lajimäärittymisen.

3.9.2004 tietojen mukaan linnusta ei löytynyt vammoja, ja se vapautettaneen lihottamisen jälkeen muutolle.

14.9.2004 (180/238)

Vilkaisin päivällä Tringa-verkon viestit, joissa mainittiin **isosirrin** olevan Niskalassa. Siellä se oli. Myös isosirrin näin myöhemmin pitempiä aikoja sekä Laajalahdella että Jurmossa.

17.9.2004 (181/239)

Tringa-verkossa oli ollut muutaman päivän tietoja Laajalahdelle (Otaniemen puoleinen torni) tehdystä kahlaajarannasta, jossa kuulemma oli runsaasti eri kahlaajalajeja. Menin paikalle ja eliksenä sain **punakuirin**. Epäilin nähneeni myös pikkusirrin, mutta sen aika tuli myöhemmin.

20.9.2004 (184/240)

Tulin uudestaan Laajalahdelle, ja nyt näin **pikkusirrin**. Sain sen kuvattuakin suosirrin vieressä pienellä digitaalikameralla kaukoputken läpi (ilman sovitinta). Kuvan laatu ei ollut kaksinen, mutta tunnistamiseen se kävi (näkyi selvästi sekä kokoero että selän V-kuvio).

23.9.2004 (185/241)

Käydessäni 20.9.2004 Laajalahdella, kerroin tuntemalleni harrastajalle, että **rautiainen** on pahin häpeäpilkku havaintopuutteissani. Hän kertoi, että Mankaalla näen sen aivan varmasti, ja vei minut paikalle, missä niitä piti olla. Pari lehaadusta näimme ja äännähdystä kuulimme, mutta varmaa havaintoa en saanut. Kolme päivää myöhemmin menin sinne aamulla, ja nyt rautiainen poseerasi komeasti takiaisen latvassa.

2.10.2004 (187/242)

Toisen kerran mahdollisuus olla viikonloppu Jurmossa. Olin menossa Kalliolan Arton kanssa päivittäin pakollista länsireittiä laskemaan, kun vesilintujen seasta löytyi muutama **mustalintu**. Tämän havainnon kanssa eliksiä on kerty-

nyt toisen vuoden alusta lukien yhteensä tasan yhtä monta kuin ensimmäisenä vuonna (1995).

2.10.2004 (-/-)

Olimme Kalliolan Arton kanssa laskeneet Jurmon länsireitin Länsiriutan alkuun asti, ja poikkesimme reitiltä käydäksemme Länsiriutan päässä. Suunnilleen Länsiriutan puolessavälissä löytyi outo lintu rannalta uivan naurulokin viereltä. Nousi kivien välistä kokonaan näkyville (etäisyys n. 150 m). Ensivaikeutelmaksi oli valkoviklo, mutta se vaihtoehto poissuljettiin heti huomattavan kokoeron vuoksi. Kun valkoviklo ei tullut kysymykseen, jäljelle jäi vain rari-teettimahdollisuus. Etenimme n. 70 m etäisyyteen ja pysähdyimme kirjamaan tuntomerkit. N. 20 minuutin tarkkailun jälkeen lintu nousi ylemmäs rannalle samalle kohtaan kahden tundrakurmitsan ja yhden kapustarinnan seuraan (lintujen etäisyydet toisistaan enimmillään kymmeniä senttejä). Saimme yhden heikkotasaisen kuvan. Yritimme vielä lähemmäs, mutta ensin pakenivat tundrakurmitsat ja sen jälkeen seurattu yksilö lähti n. 50 m etäisyydeltä ja laskeutui n. 200 m päähän samalle riutalle rinteeseen taakse piiloon. Tämän jälkeen soitimme Jurmossa olleelle harrastajalle, joka sattui olemaan Lintuasemalla, ja joka katsoi kirjasta ja kertoi talvipukuisen lampiviklon tuntomerkit. Jokainen täsmäsi. Jäimme odottamaan toisia vajaan tunnin ajaksi. Kun kaikki olivat paikalla, lähestyimme lintuja uudestaan. Lintu pakeni kolmen valkoviklon kanssa n. 80 m etäisyydeltä (ei enää nähty maassa) ja laskeutui läheisen saaren (Haahkasaari?) katvepuolelle.

Tuntomerkkejä: Siro kahlaaja. Suurimman osan ajasta varsin pysty asento (pystympi kuin tyypillinen valkoviklon seisoma-asento). Piti hetken päätä siiven allakin. Ylempänä (kuvan oton aikoihin) piti päätä alempana ja seisoi yhdellä jalalla ilmeisesti nilkan päällä, jolloin jalasta näkyi vain nilkan ja varpaiden välistä osaa. Lento oli tyypillistä viklojen lentoa. Pää vaaleanharmaa, viiruton. Leveä valkea silmäkulmanjuova jatkui otsalle asti ja vain hieman mustan silmän taakse. Nokka pitkä, suora (ei kaartunut yhtään kumpaankaan suuntaan), kapea, kokonaan musta tai tummanharmaa, pituus n. 1½ kertaa pään leveys. Nokka kapeni pään lähellä voimakkaammin ja jatkui melkein tasaohuena kärkeen. Yläselkä pään värinen. Siivet tummemmanharmaat ilman selkeitä vaaleampia kuvioita (jotain epämääräistä hyvin vähän). Rinnassa vähän vielä vaaleampaa harmaata kuin pää, epämääräisenä kuviona valkoiseen sekoittuneena. Vatsa valkoinen. Jalat pitkät, nilkka puolivälin yläpuolella. Jalat likaisenkeltaiset, vihertävään vivahtavat. Selässä valkea kiilakuvio, joka näkyi lennossa. Tuntui hakeutuvan muiden kahlaajien seuraan.

Mukana ollut nuori lintuharrastaja lähetti tiedon Lintutiedotukseen, ja jo pala-tessamme Länsiriutalta tuli puhelinsoitto Turusta tuntomerkkien tarkistamiseksi. Samalla poissuljettiin vielä harvinaisempi keltajalkaviklo. Tässä yhteydessä kävi ilmi, että kyseessä on Suomen myöhäisin havainto (reilusti aikaisempaa ennätystä myöhäisempi). Luulisin vielä, että tämä on tähän mennessä ainoa talvipukuinen havainto Suomessa.

Seuraava tapahtuma olikin sitten merkittävämpi. Turun ARK:sta tuli Arton kautta tieto, ettei havaintoa todennäköisesti hyväksytä, koska tuntomerkit ja erityisesti kuva sopivat vielä paremmin **lyhytnokkakurppeloon** (*Limnodromus griseus*), pohjoisamerikkalaiseen lajiin, jota ei koskaan ole nähty Suomessa. Ensin se tuntui mahdottomalta, kun kuvia katsoi nopeasti. Mutta het-

ken rauhoittumisen jälkeen vertailin lyhytnokkakurppelon kuvia omaan kuvaan, ja totta: kuvassa on iso joukko yksityiskohtia, jotka laittoivat epäilemään määritystä. Seuraavana päivänä palasin vielä aiheeseen vertailemalla vielä lampiviklon kuvia sekä lyhytnokkakurppeloon että omaan kuvaan ja kirjattuihin tuntomerkkeihin. Lopputulos on nolo: alkuperäinen lajimääritys on ehdottomasti väärä.

Sen jälkeen kahlaajia onkin tutkittu urakalla, ja yhä vahvemmin tuntuu siltä, että lyhytnokkakurppelo (oikea nimi on **rämekurppelo**) se oli. On ilmeistä, ettei saaduilla tuntomerkeillä sitä hyväksytä Suomen lajilistalle, mutta omalta osaltani en ole osannut päättää. Mitään muutakaan lajia maailmalta en ole pystynyt Arton kanssa löytämään, ja muut vaaleat kahlaajat eivät sovi tuntomerkkeihin.

17.10.2004 (195/243)

Lähtiessäni jonnekin ei oikein ollut mitään mielessä, ja lopulta päätin mennä Kasabergetille (Vantaan itäosissa), siellä kun oli nähty maakotkia. Ilma oli kyllä sellainen, ettei niiden näkemistä oikein osannut edes toivoa. Palloilin paikalla hetken, ja poislähtiessäni ylitse lensi kohtalaisen kookas lintu, vähintään räkättirastaan kokoinen (niitä oli sentään lennellyt), ainoana vaihtoehtona **harmaapäätikka**. Se oli vaalean harmaa alapuolelta (näkyi taivastakin vasten harmaana, kun lähes kaikki muut linnut näyttivät mustilta), ainakin räkätin kokoinen, lyhyet pyöreät siivet, kärjet harittivat. Pyrstö lyhyempi kuin räkätillä. Lento toi heti mieleen tikan, mutta vaakasuorempaa ilman syvää aaltoa. Ääni oli korkea, lyhyt ”piu” noin sekunnin välein, tauko-osa paljon pitempi kuin ääni. Äänestä en löytänyt kuvausta, muuten olisi kaivannut vain paikallaan olevan havainnon.

18.10.2004 (196/244)

Olin lähdössä rautakauppaan ja vilkaisin sähköpostin. Tringa-verkossa oli tuore (alle 2 t) viesti Kaisaniemessä olevasta **taigauunilinnusta**. Päätinkin käväistä ensin siellä. Lintu löytyi varsin pian, mutta piilotteli ja hävisi vähän väliä, eikä antanut nähdä parasta tuntomerkkiään, siipijuovia. Lopulta löysin sen viimeisen katoamispaikan läheltä, toiselta puolen polkua, ja sain myös tuntomerkit näkyviin. Siitä sen näki kymmenkunta muutakin etsijää.

26.10.2004 (198/245)

Autonvaihto tulossa ja sen vuoksi täytyy koeajaa. Kun parempaakaan en keksinyt, lähdin Porkkalaan. Kävelin kohti niemeä, kun puiden takaa ilmestyi suuri haukka. Siivet olivat pitkät ja teräväkärkiset, selvästi jalohaukan siivet (ja varmuuden vuoksi tarkistin, ettei ollut kanahaukan pullistumaa). Muuttohaukalta se ei muutenkaan vaikuttanut, mutta katsoin vielä pään kuviot. Selvä **tunturihaukka**. Lintu katosi puiden taakse, mutta Kärjessä n. 10 minuuttia myöhemmin se löytyi uudestaan vastapäisen saaren (Träskö) yläpuolelta – ajoi korpit liikekannalle. Korppiin verrattuna se oli selvästi suurempi ja siivet suhteellisesti pitemmät. Kotona piti vielä sulkea pois kirjoista tarkistamalla harvinaisemmat mahdollisuudet, jotta määritys olisi varma. Minulle on kerrottu, että tunnettu lintukuvaaja Pekka Komi on nähnyt saman linnun vähän myöhemmin.

Vuoden muistiinpainuvien kokemus oli aivan varmasti lokakuun toinen päivä Jurmossa. Vuosiraporttia ei vielä uuden vuoden alussa voi lopettaa, koska rämekurppelona pitämämme linnun kohtalo on vielä auki. Erikoisuuksia osui kohdalle vähemmän kuin 2004, mutta ne tapaukset ovatkin sitä erikoisempia. Lisäksi erikoisuutena voi pitää uusien lajien suurta määrää (22 tai 23). Vuodariennätyskin on nyt 201 tai 202 (riippuen tuleeko rämekurppelo listalle), jossa nousua on enemmän kuin koskaan, mukaan lukien alkuvuodet sekä kaukoputken hankintavuosikin. Täytyy myöntää, että hieman herkemmin tuli loppuvuodesta lähdettyä bongaamaan, kun 200 lajin haamuraja lähestyi, ei kuitenkaan kovin kauas. Onneksi joulunpyhiksi ilmaantuivat sarvipöllö Viikkiin (199.) ja pikku-uikku (200.) Seurasaareen.